

ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРЕДУМОВ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ СПОРТИВНОГО ВІДБОРУ ДЛЯ ЗАНЯТЬ ГРЕКО-РИМСЬКОЮ БОРТЬБОЮ

*Шоханова К. А., Бабін В. І., Гичко С. Л.
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Анотація. У статті висвітлені передумови удосконалення процесу спортивного відбору дітей для занять греко-римською боротьбою. По результатам анкетного опитування тренерів зі спортивної боротьби виявлено, що на думку тренерів, основними критеріями спортивного відбору має бути оцінка соматичного здоров'я дітей, цьому критерію віддали перевагу 77, 4% тренерів; оцінка рухових здібностей, на це вказали 72% респондентів; оцінка рівня фізичного розвитку дітей на це вказали 68%.

Ключові слова: греко-римська боротьба, спортивний відбір, критерії, етап, ефективність.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Виявлення перспективних спортсменів, здатних досягнути високих результатів у спорті на сьогоднішній день набуває особливої актуальності.

На думку сучасних науковців [2, 4, 5], вирішення цієї проблеми лежить у площині побудови ефективної системи початкового спортивного відбору дітей для занять спортивною греко-римською боротьбою. При цьому, основна увага акцентується на тому, що основним завданням спортивного відбору має стати проведення організаційно-методичних заходів комплексного характеру, що включають педагогічні, соціологічні, психологічні і медико-біологічні методи дослідження, на основі яких виявляються задатки і спроможності дітей, підлітків і юнаків для спеціалізації у визначеному виді або групі видів спорту [1, 3, 5].

Разом із тим, незважаючи на важливу роль спортивного відбору для занять грекоримською-боротьбою ряд науковців вказують на відсутність комплексного підходу до досліджуваної проблеми. Якщо на рівні вищої спортивної майстерності в науково-методичній літературі можна знайти окремі рекомендації, то на початковому етапі попередньої підготовки і ранньої спортивної спеціалізації борців таких матеріалів украй недостатньо [1, 3, 4].

Зовсім не з'ясованими лишаються питання про особливості психофізіологічного розвитку, фізичної підготовленості і зв'язках цих показників між собою і спортивним результатом у юних борців. Аналіз науково-методичної літератури свідчить про відсутність єдиної розробленої і загальноприйнятої методики початкового відбору юних спортсменів.

Не розробленість вказаних вище проблем визначило напрям подальших наукових досліджень.

Мета дослідження полягає в розробці методики удосконалення процесу початкового етапу відбору в греко-римській боротьбі.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати критерії відбору дітей для занять греко-римською боротьбою.

2. Виділити передумови удосконалення початкового етапу спортивного відбору в греко-римській боротьбі.

Методи та організація досліджень. Дослідницька робота проводилася на базі Житомирської ДЮСШ з боротьби. У дослідженні приймали участь 11 тренерів зі спортивної боротьби. У процесі дослідження тренерам пропонувалось прийняти участь в анкетуванні з метою визначення особливостей проведення спортивного відбору дітей для занять греко-римською боротьбою.

Результати та їх обговорення. Проведений аналіз показав, що в сучасній науково-методичній літературі [2, 4] спортивний відбір характеризується як система організаційно-методичних заходів, що включають педагогічні, психологічні, соціологічні й медико-біологічні методи дослідження, на підставі яких виявляються здібності дітей, підлітків і юнаків до спеціалізації у певному виді спорту.

В ході аналізу науково-методичної літератури також було встановлено, що одним із основних в системі спортивного відбору в греко-римській боротьбі є базовий спортивний відбір. На цьому етапі визначається схильність дитини до занять певною групою видів спорту (спортивно-силових, складно-координаційних та ін.). Основними його завданнями є оцінка їх соматичного здоров'я, оцінка рухових здібностей, особливості тілобудови, вивчення мотиваційної сфери.

Аналіз сучасної навчально-тренувальної програми з греко-римської боротьби свідчить про те, що однією із основних особливостей сучасної боротьби є збільшення ролі фізичної і технічної підготовки спортсменів. Це в свою чергу обумовлює пошук об'єктивних тестів для раннього розпізнавання та оцінки специфічних рухових здібностей та потенційних можливостей спортсмена. З метою з'ясування особливостей процесу спортивного відбору дітей для занять греко-римською боротьбою нами в ході констатувальної частини експерименту було проведене анкетне опитування серед тренерів. В ході дослідження тренерам пропонувалось наступне:

1. Оцінити якість сучасної системи спортивного відбору та вказати недоліки спортивного відбору.

2. Вказати критерії спортивного відбору, які на їх думку є найбільш значемі для занять греко-римською боротьбою.

3. Визначити фізичні якості які на їх думку є найбільш важливими для досягнення у перспективі високої спортивної майстерності в греко-римській боротьбі.

Результати проведеного дослідження представлені в табл. 1.

Аналіз цих результатів свідчить про те, що переважна більшість тренерів вважають не ефективною систему відбору на що указали 73,2% опитаних тренерів. Серед недоліків було названо наступні. Найбільшим недоліком на думку тренерів є відсутність загальних апробованих тестів та методичних рекомендацій, щодо їх використання, на це вказали 63% респондентів. На низьку ефективність та інформативність тестів, які використовуються у процесі відбору вказали 58,3% опитаних. Серед недоліків спортивного відбору на думку респондентів є також використання застарілих тестів, що підтвердили 52%. На залежність якості відбору в основному від досвіду, ініціативи відповідальності тренера, який проводить відбір вказали 47,4% тренерів. На відсутність системи відбору як такої вказали 22% опитаних фахівців.

Таблиця 1

**Експертна оцінка ефективності сучасного спортивного відбору
в греко-римській боротьбі (n=11)**

№ з/п	Запитання та варіанти відповідей	Результати відповіді на запитання (%)
1	Як Ви вважаєте, система сучасного спортивного відбору для занять греко-римською боротьбою є ефективною?	
а)	Так	0
б)	Має недоліки	26,8
в)	Не ефективна	73,2
2	На Вашу думку, що є основними недоліками сучасної системи спортивного відбору?	
а)	Відсутність загальних апробованих тестів та методичних рекомендацій, щодо їх використання	63,0
б)	Низька ефективність та інформативність тестів, які використовуються у процесі відбору	58,3
в)	Використання застарілих тестів	52,0
г)	Залежність якості відбору в основному від досвіду, ініціативи відповідальності тренера, який проводить відбір	47,4
д)	Відсутність системи відбору як такої	22,0
3	На Вашу думку які критерії спортивного відбору є найбільш значемі для занять греко-римською боротьбою?	
а)	Оцінка соматичного здоров'я дітей	77,4
б)	Оцінка рухових здібностей	72,0
г)	оцінка рівня фізичного розвитку дітей	68,0
д)	вивчення мотивації дітей та їхніх батьків до занять греко-римською боротьбою	61,0
4	На Вашу думку, які фізичні якості є найбільш важливими для досягнення у перспективі високої спортивної майстерності у греко-римській боротьбі?	
а)	Гнучкість	3
б)	Витривалість	5
в)	Сила	2
г)	Координація	1
д)	Швидкість	4

Аналіз результатів проведеного дослідження свідчить також про те, що на думку тренерів, які приймали участь в опитуванні основними критеріями спортивного відбору має бути оцінка соматичного здоров'я дітей, цьому критерію віддали перевагу 77,4% тренерів; оцінка рухових здібностей, на це вказали 72% респондентів; оцінка рівня фізичного розвитку дітей на це казали 68% опитаних та вивчення мотивації дітей та їхніх батьків до занять греко-римською боротьбою, цьому критерію віддали перевагу 61% тренерів.

З метою виявлення найбільш значемих рухових якостей які з точки зору тренерів є найбільш важливими для досягнення у перспективі високої спортивної майстерності, респонденту пропонувалося проранжувати в порядку значимості перераховані фізичні якості. У підсумку виявилось, що на першому місці більшість вказали координаційні здібності, на другому місці силу, на третьому місці гнучкість, на четвертому місці витривалість.

Висновки

1. На основі аналізу науково-методичної літератури виявлено, що незважаючи на важливу роль спортивного відбору для занять грекоримською боротьбою існують проблеми пов'язані із відсутністю комплексного підходу до досліджуваної проблеми.

2. Встановлено, що переважна більшість тренерів 73,2% вважають не ефективною систему сучасного спортивного відбору. Серед недоліків було названо наступні: відсутність загальних апробованих тестів та методичних рекомендацій, щодо їх використання; низька ефективність та інформативність тестів, які використовуються у процесі відбору вказали; використання застарілих тестів; залежність якості відбору в основному від досвіду, ініціативи відповідальності тренера, який проводить відбір. В ході дослідження також було встановлено, що на думку тренерів, основними критеріями спортивного відбору має бути оцінка соматичного здоров'я дітей, цьому критерію віддали перевагу 77, 4% тренерів; оцінка рухових здібностей, на це вказали 72% респондентів; оцінка рівня фізичного розвитку дітей на це вказали 68%.

Прспективи подальших досліджень. Результати анкетування фахівців зі спортивної боротьби, їх рекомендації і недоліки в проведенні відбору дітей для занять спортивною боротьбою будуть нами враховані в організації і змісті методики проведення спортивного відбору.

Список використаних джерел

1. Гаврилюк В. О., Опанасюк Ф. Г. Використання в навчанні фізичної культури східних єдиноборств як засобу формування мотивації до здорового способу життя та самовдосконалення особистості учнів. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2012; 5(1):7–11.

2. Єдинак Г. А. Особливості вияву показників емоційних процесів у хлопців із різними соматотипами / Єдинак Г. А., Галаманжук Л. Л. // Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2017. – Вип. 147, т. 1. – С. 101–107.

3. Іващенко О. В. Педагогічний контроль рівня рухової підготовленості хлопчиків молодших класів / О. В. Іващенко, О. М. Худолій, С. С. Єрмаков, С. О. Черненко, А. Р. Головка // Теорія та методика фізичного виховання. – 2015. – № 2. – С. 32–40. DOI:[http:// dx.doi.org/10.17309/tmfv.2015.2.1140](http://dx.doi.org/10.17309/tmfv.2015.2.1140).

4. Максим'юк С. До проблеми оцінки фізичного розвитку і морфологічних особливостей спортсменів-борців. *Молода спортивна наука України*: зб. наук. статей з галузі фіз. культури та порту. Львів. 2001. Вип. 5. Т. 1. С. 344–346.

5. Передерій А. Загальна характеристика системи підготовки спортсменів Спеціальних Олімпіад. / А. Передерій // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2012. – № 4 (10). – С. 65–72.